Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Шануй діячів рідного краю, ненавидь його ворогів, зневажай перевертнів-відступників – і добре буде цілому твоєму народові.

П'ята точка заповідей українця

№ 9 (372)
1 березня 2012 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ЗВЕРНЕННЯ

ВИМАГАЄМО ДОТРИМАННЯ КОНСТИТУЦІЇ!

Коломийське міськрайонне товариство «Просвіта» скерувало звернення Президентові України, Голові Верховної Ради України, народному депутату Павлові Мовчану.

Просвітяни стурбовані ситуацією в Україні стосовно ворожого ставлення Міністерства освіти і, зокрема, його очільника Д. Табачника до української мови й літератури, історії України. Його заяви про скорочення годин української мови й літератури в навчальних закладах, вихолощення з навчальних програм історії України підривають сам факт існування Української Незалежної Держави. Все це подається як модернізація системи освіти загалом, мовиться в документі.

На державу сьогодні й без того здійснюється масова інформаційно-ідеологічна аґресія через засоби масової інформації, зокрема, російськомовні газети і численні телевізійні канали, радіо і телепрограми сумнівного змісту. Вважаємо, що інформаційна галузь належить до стратегічних інтересів і національної безпеки України. Час нарешті покласти заслін і недолугим законопроектам «Про мови в Україні», створювати належну «опінію» навколо тих владоможців, які виступають проти державності України, іґнорують українську мову, історію України.

«Ми вимагаємо від вас як вищих посадових осіб у державі – ґаранта Конституції України, вищого законодавчого органу суворо питати з тих, хто грубо порушує ст. 10 Конституції держави, іґнорує українську мову і не стоїть на її захисті від усіляких зазіхань. Ми бажаємо дивитися українське телебачення рідною українською мовою на здоровій народній основі, яка ґрунтується на засадах християнської моралі. Вимагаємо, щоб не менше 90 (дев'яносто) відсотків телевізійних передач транслювалися державною мовою, – йдеться у зверненні. – Шановний пане Президенте, Голово Верховної Ради України – звільніть нарешті з високої посади україножоба Дмитра Табачника і покажіть його справжнє місце – на смітнику історії».

Звернення було ухвалене на засіданні Коломийського міськрайонного товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка й підтримане учасниками урочистого зібрання, присвяченого Міжнародному дню рідної мови.

ПІДТРИМКА

РАЗОМ ПЕРЕМОЖЕМО!

У числі 7 «Галицької Просвіти» надруковане звернення до краян Громадського руху «Просвіти», створеного в Коломиї. У ньому поданий місцевий приклад єднання усіх противладних демократичних, правих, центристських організацій і їхніх структур як то НКЗУ, КОД у єдину опозиційну силу, яка підтримає на наступних виборах кандидатів з народу. Навіть у часи чужинської окупації ми мали своїх посланців у австрійському парламенті. Невже в часи внутрішньої окупації ми не здатні їх висунути й обрати?! «Тому об'єднуймось!» – закликають коломияни.

Івано-Франківське міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка під орудою голови – професора, академіка Василя Бойка обговорили звернення Громадського руху «Просвіти» до краян. Усі учасники дискусії – голови осередків, члени Правління та представники громадськості міста, одностайно підтримали цей заклик. Просвітяни мають повсюдно спонукати до єднання усіх лідерів і представників українських сил, які протистоять владному режимові.

Лише разом переможемо!

Н. К.

ДІЯ

У Бурштині у залі інформаційного центру енерґоколеджу відбувся круглий стіл, на якому йшлося про співпрацю «Просвіти» і Церкви, закладів освіти, культури щодо залучення учнівської молоді до праці задля духовного зростання.

ПРАЦЯ І СПІВПРАЦЯ ЗАДЛЯ РОЗВОЮ

У ньому взяли участь як просвітяни, так і представники духовенства, керівники навчальних закладів і культури. Відкриваючи дискусію, директор енерґоколеджу Олександр Джура та керівник МО «Просвіта» Орест Чайківський наголосили, що у місті склалась добра традиція співпраці освіти, «Просвіти», культури. Саме тому у місцевій громаді утверджуються народні традиції, українська мова, молодь долучається до національних духовних цінностей. Сприяє цьому і Церква. Хоч і проблем є чимало, адже ця праця переважно добровільна, часом невидима, а її результати виявляються через роки…

– Церква, школа, «Просвіта» – носії духовності уже впродовж майже півтора століття, – наголосив, виступаючи на зустрічі, голова ОО ВУТ «Просвіта» Степан Волковецький. – Маємо усвідомлювати, що «Просвіта», створена свого часу духовенством, інтеліґенцією, громадськими діячами задля розвою народу, є найуспішнішим соціально-політичним українським проектом. Вона витримала випробування жорстоким часом і далі залишається єдиною об'єднуючою силою в нинішньому суспільстві. Отож маємо разом докладати сил до будівництва української держави на національній основі. Іншого не дано. Бо сьогодні відбуваються небезпечні процеси деукраїнізації, нищення нашої мови, традиції, засилля в Україні неукраїнського елементу…

С. Волковецький наголосив, що там, де є і діє «Просвіта» – усе є найкраще. Бо вона об'єднує у співпраці вчителів, священика, керівника села, культпрацівника, добрих підприємців і господарів, які разом працюють на добро громади. Він виокремив концепцію розбудови «Просвіти» – створення осередків у кожному селі, колективі…

С. Волковецький вручив грамоти «Просвіти» найкращим активістам – Тамарі Гусар і Ганні Гутіяєвій.

Про історичну діяльність «Просвіти» на ниві виховання патріотів своєї землі, продовження того досвіду говорив голова Галицької станиці Братства ОУН–УПА Микола Яцків. Він підтримав тезу про напрямну нашої спільної праці: християнська ідея – національна ідея – просвітянська ідея.

– Молодь для свого духовного і морального загартування має мати добрий приклад, як то священик, учитель… Але насамперед у сім'ї, – вступив у дискусію о. Михайло Трощук. – Також має бути культ пошанівку свого…

Він висловив переконання, що одного уроку християнської етики в школі на тиждень замало для духовного виховання. Потрібно, щоб священик разом із «Просвітою» мав свій окремий урок. А для цього потрібна підтримка управління освіти. Щоправда, висловлювались думки, що такі уроки, якщо вони будуть введені, мають бути добровільними для дітей.

А директор музею «Берегиня» Тамара Гусар наполягала на важливості хай невеликих, але конкретних справ, які об'єднують людей. Як то поповнення бібліотек подарованою українською книжкою, збір коштів на пам'ятник, догляд за самотніми, хворими людьми…

У дискусії були висловлені пропозиції щодо видання «Історії «Просвіти», створення музею «Просвіти», видання просвітницьких брошур для широкого загалу з історії УНР і ЗУНР, ОУН, УПА, про Крути, проведення спільного пластово-просвітянського таборування та ін.

Пропозиції, висловлені думки увійшли в проект рішення круглого столу. Зрештою, усі зійшлися на тезі, що історії і духовності забагато не буває.

Богдан ВІВЧАР

СУД І СУТЬ

НЕПРАВЕДНИЙ… ТА БУДЕ ПРАВЕДНИЙ

«Вовче» правосуддя звершилося. Суддя Печерського суду м. Києва Сергій Вовк підніс Президентові такий давноочікуваний і бажаний подарунок. У другу річницю правління В. Януковича він виніс вирок одному з лідерів опозиції Юрієві Луценку: чотири роки позбавлення волі з конфіскацією майна і трирічною забороною обіймати державні посади та 643 тисячі гривень компенсації матеріальних збитків.

Напевно, всі розуміють, що і слідство, і суд, і вирок – неправедні і грішні. І якщо захист Ю. Луценка ще оскаржуватиме цей «вовчий» вирок, нам залишається апелювати до небес, сподіваючись, що Божий Суддя таки покарає неправедних. А втім і ми маємо шанс самі це зробити, змівши цю неукраїнську владу на наступних виборах.

Сам Юрій Луценко прокоментував присуд так: «Цим рішенням підтвердився діагноз – верховенство помсти, а не верховенство закону в Україні… Суд зачитав заготовлене політиками – замовниками з Адміністрації Президента рішення про вилучення мене з політичного життя країни».

А другий політв'язень – Юлія Тимошенко – із Качанівської колонії так прокоментувала вирок своєму соратнику: «Всю країну, весь народ не пересаджати, не обдурити, не залякати!».

І закликала: «Боріться! Не бійтеся! Не здавайтеся!».

А тим часом ще в грудні кілька народних депутатів надіслали Нобелівському комітету листа з пропозицією включити Юлію Тимошенко до списку номінантів на Нобелівську премію миру «За безкомпромісну боротьбу за економічні та політичні свободи». Це висунення підтримав Світовий конґрес українців.

Богдан ВІВЧАР

ЛИСТ ІЗ-ЗА ҐРАТ

БОРІТЬСЯ! НЕ БІЙТЕСЯ! НЕ ЗДАВАЙТЕСЯ!

Продажні судді винесли вирок не Юрієві Луценку, а собі. Не буду аналізувати їхнє рішення, оскільки абсурд жодному аналізу не підлягає. Вся країна і весь світ бачать, хто саме в Україні при владі, хто замовляє і штампує політичні вироки. Вже всіх і все названо своїми іменами.

Я хочу сказати про інше. День засудження Юрія Луценка – це ще й день проголошення вироку режиму Януковича.

Так, вони кидають нас за ґрати, але бояться нас ще більше.

Вони ховають нас по тюрмах, але відчувають своїми тваринними інстинктами, що їхній час закінчується.

Вони фальсифікують проти нас справи, але знають, що вже і їм пишеться справедливий присуд у тому вищому суді, де немає ні «вовків», ні «кірєєвих».

Бо що б вони не робили і як би не біснувалися, – всю країну, весь народ не пересаджати, не обдурити, не залякати.

Вони проголошують вироки нам – отримують вирок собі, від якого їм не сховатися, яких би мурів, фортець і резиденцій собі не набудували.

Кінець їхній прийде, і прийде скоро. Прийде він не з-за кордону. Їхній ганебний кінець прийде з України – зі Львова й Донецька, з Одеси й Полтави, з Чернігова й Харкова.

Сьогодні ми – за ґратами. Але якщо таку ціну повинні заплатити за звільнення країни, то ми згодні її платити. Юра, я знаю, погодиться зі мною.

Дякую тобі, Юро. Дякую за витримку, за мужність, за честь, за незламність, за шляхетність. За те,

що залишився справжнім чоловіком на тлі тих немічних блазнів, які намагалися тебе судити.

Я знаю, Юро, що бувають у житті такі обставини, коли головне – не зберегти особисту свободу, а залишитися людиною і не скоритися. Я впевнена, що ти гідно витримаєш ці випробування.

Хочу, наскільки це можливо, підтримати рідних і близьких Юри. Тримайтеся!

Також **звертаюся до всіх друзів, соратників, товаришів, які з болем у серці сприйняли цей ганебний вирок. Не впадайте у відчай, не сумуйте, а вставайте й боріться. Падіння антиукраїнського режиму Януковича – це лише питання часу.**

Ви – відповідальні сьогодні за волю й незалежність України. Тому не треба плакати і скаржитися на долю. Збирайте волю, збирайте сили, вставайте поруч один з одним, щоб наблизити той день, коли нарешті закінчиться в країні ця пора ганьби!

Боріться! Не бійтеся!
Не здавайтеся!

До зустрічі на волі!

Юлія ТИМОШЕНКО

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ **"ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ"!** Передплатний індекс – **91083**

ТАК ДУМАЮ

НАЦІОНАЛІСТ – ЦЕ «ТОЙ, ЩО ПЕРЕХИТРИВ СВІТ»

На цих виборах обридлива тема комунізму знов і знов виконуватиме роль червоної шмати. Одним ця шмата потрібна як прапор марґінальної сили, яка за гроші виконуватиме конче потрібне для перемоги паскудство зразка домагання другої державної мови, що не достойно чинити партії влади. Іншим червона шмата потрібна, щоб показово витирати об неї чоботи. Хоч уже 20 років будь-яка українська влада не вбачає в цій силі окупаційності конкурента. Радше вони – провокатори, які цього не приховують. Їхнє завдання – звести на манівці справжній український націоналістичний рух як рух активного, діяльного патріотизму. Насправді ідейним ворогом націоналізму є не бутафорний комунізм, а сучасний аґресивний космополітизм, який всіма засобами руйнує здатність національних спільнот захищатись. До речі, національні інтереси неможливо захистити від загроз чужих поганців, коли свої визискувачі не знають міри.

Отже, націоналізм може перемогти не так аґресивністю гасел, як невідступною турботою про життєвий простір простої людини і боротьбою не з наслідками згубних світових чорних течій, а з їхніми першопричинами. Космополітична ідеологія, оскільки вона аморфна і прихована, діє не явно, подібно до СНІДу сучасності. Йдеться про уніфікацію націй у зручні для глобалізації псевдогромадянські спільноти з метою використання їх як будівельного матеріалу для створення гіпернації… Її представники-космополіти, які бажають бути людьми всесвіту з очевидною для себе умовою – там де вони живуть, усі повинні поділяти як власні мовні, духовні та культурні пріоритети їхньої нації. Бувши представниками сильної нації, космополіти своє особливе становище неминуче трансформують у вигоду для себе, що в загальній масі обертається світовим пріоритетом для їхньої нації.

Ідеальними космополітами є американці, які створили поки що єдину гіпернацію. Росіяни мають не менші амбіції космополіта, коли опиняються на чужині. Історична звичка «приєднувати території» робить їхнє поняття чужини дуже умовним. Для них – де звучить російська мова, там і російський дух. Вони можуть усе життя прожити в Америці чи іншій країні, не говорячи про Україну, і не вивчати місцеву мову. Отож глобалізація загрожує людству.

Напевно, єдиною противагою цій загрозі, як і кожному з нас зокрема, є поширення руху національного самозахисту, справжнього націоналізму, який зможе перехитрити незбориму силу. Такий націоналізм як діяльний патріотизм не бравуватиме самовбивчим показним радикалізмом, він радикально відновить справедливі засади національної економіки, призначеної для захисту цінностей родини, роду і вільного життя людини. Він робитиме це, обґрунтовуючи власний національний радикалізм тими ж категоріями прав людини і демократії, які зараз часто використовуються проти нього ж у світовій подвійній грі.

Краще без зайвих слів, але послідовно і радикально втілювати ідею заможного життя від достойно оплачуваної праці, піднімаючи для такої справи зледачілого і надто спокійного українця, спонукаючи його захищати від злого власний український світ і спокій родини. Не словом, а рішучою дією відстороняти продажних адептів космополітизму, сиріч корупціонерів, і наставляти на головні ролі людей, які дбають про народне благо. Молодих партійних націоналістів можна зрозуміти – вони прагнуть влади, тому демонстрація власного радикалізму без гасел XX століття здається їм непереконливою, не здатною привернути електорат.

Націоналісти Європи зараз працюють дуже активно, але вже навчились вправно арґументувати свою діяльність, щоб не так часто одержувати жупел «фашиста» на груди і удар «демократизатора» по голові. Європейцям-націоналістам легше – їх не б'ють інформаційно з двох боків, як українців. Нам же треба бути розважливими. Адже «демократичний» світ ніколи не пробачить українським націоналістам того, що під носом «сторожів демократичних цінностей» дозволяють собі націоналісти російські і не тільки.

Словом, наближаються вибори і хочеться сказати справжнім молодим націоналістам: «Хлопці, не бравуйте на публіку, ми вас і так підтримуємо! Головне, щоб ви розуміли боротьбу сучасного світу і змогли перехитрити цей фальшивий світ, невідступно роблячи свою справу по-справжньому, і щоб було вас в кожній українській силі багато!»

Володимир ФЕРЕНЦ

МОЛОДЕ НЕЗЕЛЕНЕ

МІЦНІ КРИЛА «МОЛОДОЇ ПРОСВІТИ»

У НАРОДНОМУ ДОМІ «ПРОСВІТА» ВШАНУВАЛИ РІДНЕ СЛОВО І ПОПОВНИЛИ ЛАВИ «МОЛОДОЇ ПРОСВІТИ»

Отак воно усе й пішло,
Що на початку було Слово,
Тоді на світ з'явилась Мова,
Назвімо третім – Джерело.
І. Коваленко

На високі прагнення любові й добра надихає нас євангельська правда про Слово. Адже «Всяка премудрість – від Господа, з ним же вона і повіки» (Сирах 1, 1).

На творчій зустрічі молодої еліти краю у «Просвіті» з нагоди Міжнародного дня рідної мови присутні, насамперед, запалили свічки віри й надії. Хоч багато проблем в Україні, та й утисків зазнає наша рідна мова, але ж «краще запалити свічку, ніж проклинати темряву», як сказав Конфуцій.

У вітальному слові голова ІФ ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан Волковецький окреслив загрози, перед якими стоїть Україна, нація, мова, наголосив, що всім нам необхідні мужність, єдність, сила для подолання труднощів. І тільки об'єднавшись ми зможемо вичавлювати з себе раба. А молодим у «Просвіті» відкриваються обрії для творчої праці, запевнив він. Відрадно, що багато з них це усвідомлюють і в святковий день вступають до «Молодої Просвіти».

Про особливості рідної мови й історію свята розповідали студенти Інституту філології Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Ольга Карп'юк та Богдан Камець.

Мова починається з першого слова «мама», з молитви. І все найсвятіше в нас – від мами. Рідна українська мова – в душі, в природі, в пісні. На сцені звучали поетичні етюди, які декламували цікаві особистості, студенти Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Ірина Гросевич, Альбіна Смолянська та учениця ЗШ № 3 Ілона Камінська. А Ольга Баранецька з Інституту філології ПНУ ім. В. Стефаника говорила про неповторність української мови і значення рідної мови в житті українців і в її житті зокрема. Як у В. Сосюри – «Без мови, юначе, й народу нашого нема» – стверджувала з патріотичним піднесенням Оля.

Створювали святковий настрій і надихали на творчість шанувальники української пісні Богдан Савчук з Коледжу електронних приладів та Андрій Вівчар, вихованець Клубу обдарованих дітей і «Muzibastudio» ОНД «Просвіта» (керівник – Руслана Денега, композитор – Іван Лабач). А пісенні перлини дарував нам чоловічий вокальний ансамбль «Domine» (керівник – Віталій Мулярчук).

До благословенної Господом миті підійшли з трепетом і відповідально. У «Молоду Просвіту» вливались студенти Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Івано-Франківського національного медичного університету, магістри Теологічної академії, молоді фахівці різних галузей, учні-старшокласники. І дуже важливо, що всіх їх єднає віра в перемогу добра і справедливості та прагнення утвердити українську національну ідею.

«Клятву молодого просвітянина» урочисто розпочало молоде подружжя – Тарас та Ірина Семенюк, а потім підхопили всі, хто виявив бажання стати просвітянином. Голова ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан Волковецький і голова «Молодої Просвіти» Євгенія Бардяк вручали посвідчення і вітали 33-ох молодих неповторних українців – елітну молодь краю. А поет-прозаїк, відповідальний секретар ОО НСПУ Ярослав Ткачівський своїм поетичним словом підносив до духовної висоти, вітаючи молодь, усіх просвітян і присутніх на святі.

Творчих злетів молодій еліті й натхнення до праці!

Марія СОЛОДЧУК

ЛЕҐЕНДИ УПА

КОМАНДИР НЕЗЛАМНИХ

Ганьківська чота СКУ «Січ», очолена старшинами Г. Ступариком та Я. Николайчуком

Сьогодні – скупі, лаконічні рядки упівської хроніки, окремі документи, коротенькі спогади пробуджують нашу уяву про діяльність одного з найкращих військових бойових з'єднань УПА-Захід, про талант, неперевершеного леґендарного командира Василя Андрусяка – Ґрегота-Різуна, що у боях пройшов зі своїм куренем важкий шлях військовика від звичайного стрільця УНС (Українська національна самооборона) до полковника УПА. У безперервних рейдах тилами окупантів, громлячи ґарнізони німців, мадяр, румун, обороняючи край від мародерів червоних партизан і військ НКВД, славний командир загинув 24 лютого 1946 року у бою з ворогом у селі Грабівка Калуського району…

Наша молодіжна чота Соборного козацтва України «Січ» із Ганьківської сотні імені полеглого в бою упівця Василя Захарука взяла участь у вшануванні пам'яті полковника Василя Андрусяка. В переповненій залі Снятинського районного будинку культури в перших рядах були ветерани ОУН–УПА, козацькі старшини, представники влади, гості. З обласного центру прибула делеґація від Крайової управи Братства вояків УПА на чолі з Фотієм Володимирським. Серед членів делеґації – курінний отаман студентського козацького куреня СКУ «Карпатська Січ» Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника – Євген Сохан.

Присутніх вітали й виголошували промови міський голова Анатолій Шумко, голова Братства ОУН–УПА Карпатського краю Ф. Володимирський, заступники голів Снятинської райдержадміністрації та Снятинської райради Степан Максим'юк та Юрій Костащук. Ветеранам підпільної збройної боротьби вручили грамоти – Агафії Юринець з нагоди її 80-ліття і Марії Корбут з нагоди її 90-ліття… Викладачі й учні Снятинської школи-гімназії (директор – І. М. Гладчук) разом із працівниками РБК підготували й провели змістовну концертну програму. У ній аматори відтворили автобіографічні віхи з життя Ґрегота-Різуна Василя Андрусяка.

А потім відбулась урочиста хода до пам'ятника полковникові Андрусяку, були покладені вінки і квіти. Капелан Братства УПА отець Іван відправив панахиду…

Захід відбувся. Наші щирі молитви за душу героя полинули до небес. Та в глибині мого серця залишився гіркий осад… Мабуть, від того, що під час урочистої частини і концерту зал був повен. На жаль, схилити голови в скорботній молитві до пам'ятника герою прийшли тільки ветерани УПА, наша козацька молодіжна чота і шестеро студентів ліцею. Задумуюсь: «Чи не черствіють наші душі, поважні панове і юні друзі?»

Василь КОСОВАН,
командир чоти СКУ «Січ», старший вістовий

ІСПОВІДНИКИ ВІРИ

ДУХОВНИЙ ПРОВІДНИК НАЦІЇ

Одним із центрів християнського релігійного життя у давні часи та добу середньовіччя був славний Галич. Його терени були осідком єпископату й митрополії, тут проживали і працювали діячі Церкви, тут було споруджено близько чотирьох десятків храмів. У всі часи – тяжкі й буремні, щасливі й радісні, наші краяни знаходили підтримку у вірі. Ініціатором святкувань виступив Національний заповідник «Давній Галич».

17 лютого у давній галицькій церкві Різдва Христового (опікуном якої був попередник Йосифа Сліпого, митрополит Андрей Шептицький) зібралося духовенство навколишніх сіл, представники галицької громади, співробітники НЗ «Давній Галич». У наміренні Патріарха Й. Сліпого декан Галицький УГКЦ о. Василь Завірач відслужив Святу Літургію та чин панахиди. У слові до парафіян отець звернув увагу на важливі риси борця за віру: на любов до свого народу, до своєї Церкви і держави – й закликав наслідувати його приклад.

Урочистості продовжилися у Картинній галереї Національного заповідника «Давній Галич». Відбувалися вони у формі наукових читань, які висвітлювали життєвий шлях Патріарха, з дослідженнями досі невідомих пам'яток сакрального мистецтва.

Підбиваючи підсумок науковим читанням, генеральний директор НЗ «Давній Галич» Олександр Береговський наголосив на тезах, ухвалених Синодом УГКЦ: «…Патріарх Йосиф є нашим сучасником. У цьому легко переконатися, коли ознайомитися з перипетіями його життя чи прочитати його пастирське слово. Своїм баченням майбутнього він на кілька десятиліть випередив свій час, для того щоб бути поруч із нами…».

А. Ч.

ШТРИХ

ЗГАДАЙМО ЩИРИХ ДРУЗІВ НАШОГО ПРОРОКА

У рідкісних публікаціях зустрічаємо записи на зразок: Далеко від України зустрілись два молоді щедро обдаровані Богом таланти: майбутній славетний співак і композитор Семен Гулак-Артемовський (нар. 16.02.1813 р.) і майбутній геніальний поет і художник Тарас Шевченко (нар. 09.03.1814 р.). Щира радість охопила обох, що зустрілися як рідні далеко від України.

Кожен знає, яку важливу роль у долі Шевченка відіграли добрі українці Сошенко і Гребінка, двісті років якого від дня народження минає цього року (нар. 3 лютого 1812 р.).

У Петербурзі зібралося щире українське товариство: Шевченко, Гребінка, Гулак-Артемовський, Остроградський, Сошенко, Кухаренко та інші, які не забували свій рідний край, свій народ. Про цю любов до всього рідного напише пізніше Семен Гулак-Артемовський:

Рідний край ми споминаєм,
Що за тихим, за Дунаєм,
За тобою, Україно.
Віками будемо тужить.
…ми туди, туди бажаєм,
Де наш рідний край.

Смерть Тараса дуже засмутила друзів.

У квітні 1861 р. Гулак-Артемовський влаштував концерт, щоб зібрати гроші й допомогти родичам покійного друга. До програми були включені твори, які любив Тарас: «Ой не шуми, луже», «Ой крикнула лебідонька», «Зелений барвінку», «Стоїть явір над водою», «Гуде вітер вельми в полі» та інші. Концерт пройшов з великим успіхом. Рецензент писав: «Усі, кому була дорога пам'ять Шевченка, прийшли на цей концерт і чимало очей були якимись масляними й вологими».

Зібрав ***Богдан СУШЕВСЬКИЙ***

ВІЧНЕ

ВШАНУВАЛИ ТРИЗУБОГО СТАСА

В Івано-Франківську вшанували пам'ять відомого барда Станіслава Щербатих

Окрім панахиди на могилі музиканта у Дем'яновому Лазі, відбулася екскурсія місцями, де мешкав, виступав чи просто любив бувати Тризубий Стас. Її провів Тарас Лялик, який у 90-их належав до середовища музиканта, і ті місця для нього також дорогі. Зокрема, вулиця Каховська, де відбувалися імпровізовані бардівські вечори.

Нині Тарас Лялик виношує ідею перейменування цієї вулиці на честь барда.

Вл. інф.

НАША ІСТОРІЯ

ДЛЯ НАРОДУ І З НАРОДОМ

27 лютого минуло 135 років заснування у Коломиї філії товариства «Просвіта». Отож про минуле і сьогодення розмовляємо з головою Коломийського райміськоб'єднання «Просвіта» ім. Т. Шевченка, членом Центрального Правління «Просвіти» Василем ГЛАГОЛЮКОМ.

М. Б.: Пане Василю, Коломийська «Просвіта» із часу свого постання основним завданням ставила сприяння просвіті свого народу у культурній, національно-політичній та економічній ділянках суспільного життя і виробила свої традиції.

В. Г.: Перша філія «Просвіти» була заснована в Коломиї 27 лютого 1877 року першою в нашому краї. Це безумовно важлива віха в історії Коломийщини. До речі, першими організаторами «Просвіти» були знані в ту епоху люди. Це її перший голова о. Іван Левицький, його заступник о. Микола Лепкий. Секретарем був правник за фахом, а за покликанням актор – Ісидор Трембіцький.

Активно працювала філія в 1899 році, коли заступником голови «Просвіти» був педагог, професор гімназії Теофіл Грушкевич, який у Дрогобицькій гімназії був учителем Івана Франка. Коломийська філія мала тоді 21 читальню, в 1912 р. вже було 54 читальні на 87 громад, 4 читальних доми, 7 крамниць. При читальнях діяло два театральних гуртки, п'ять хорів.

Завдяки добре поставленій роботі читалень 1911 р. на Коломийщині широко відзначили 100-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича, вшанували пам'ять великого Кобзаря (50-ліття його смерті), у 1917 році філія урочисто відзначила 40-річчя літературної наукової та громадської діяльності Івана Франка.

В 1914 р. гідно відсвяткували 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка. В цьому ж таки році з ініціативи «Просвіти» та інших товариств у Коломиї відкрили пам'ятник Тарасові Шевченку (який, на жаль, у цьому ж таки році був знищений російськими військами).

Треба сказати, що великої шкоди «Просвіті» завдали під час пацифікації 1930 року, коли знищувалось майно читалень, проводились арешти активістів-просвітян.

І все ж діяльність «Просвіти» до 1939 р. була різнопланова. Вона охоплювала всі ділянки культурно-просвітницького і господарсько-економічного життя краю, організовувала різноманітні ювілеї, фестини, свята, віча. Знання народові, поради несла через свої численні різноманітні видання, серії книг «Учітеся, брати мої», «Народна бібліотека», «Історична бібліотека», «Самоосвіта», «Народна просвіта», через «Письма Просвіти», журнал «Життя і знання», «Календар товариства «Просвіта». «Просвіті» належала важлива роль в організації «Соколів» і «Січей». Вона підготувала листопадовий чин 1918 р., акт Соборності 1919 р. а також виховала героїв ОУН–УПА.

М. Б.: Отож «Просвіта» не могла зникнути безслідно, незважаючи на нищення, арешти, окупацію краю як поляками, так і радянським режимом.

В. Г.: «Просвіта» – феномен нашої нації. Незважаючи на всілякі заборони царського, польського, німецького, комуністичного режимів, вона знову відроджувалася, ставала монолітною силою у боротьбі за національну ідею, рідну мову і культуру, високі ідеали на засадах християнської моралі.

Із постанням Незалежності перший осередок ТУМ ім. Т. Шевченка був створений на заводі «Коломиясільмаш». Саме сільмашівці першими в Україні одержали тимчасове свідоцтво за підписом голови ТУМ ім. Т. Шевченка, вихідця з нашого краю, і символічно з його рук – Дмитра Павличка.

Теперішня «Просвіта» теж не пориває творчих, літературних зв'язків із Дмитром Павличком, Романом Іваничуком. Частий гість у Коломийській «Просвіті» – відомий публіцист, професор, академік, літературознавець Василь Лизанчук.

Сьогодні дев'яносто осередків товариства згуртовують більше 2500 осіб, у 15 колективних осередках нараховується до 200 осіб. У кожній загальноосвітній школі І–ІІІ ступенів, десяти навчальних закладах Коломийщини створені осередки «Молодої Просвіти».

Нещодавно на базі осередку «Молодої Просвіти» медичного коледжу імені Івана Франка з активістами «Молодої Просвіти» міста і району провели круглий стіл з проблем покращення діяльності.

Приклад в організації культурно-просвітницької роботи подають члени Правління, активісти «Просвіти» Зіновій Карась, Ольга Руданець, Ярослава Ткачук, Сергій Козлов, Ігор Федик, Валерій Ковтун. З ініціативи члена Ради «Просвіти» – директора педколеджу Валерія Ковтуна започаткували й видали шість великих альбомів із серії «Українське мистецтво в старій листівці». Під час презентації кожного випуску були проведені науково-теоретичні конференції. З ініціативи активних просвітян Валерія Ковтуна, Миколи Савчука, Миколи Васильчука в Коломиї започаткували видання книг «Коломийська бібліотека». Здійснили 10 випусків.

Коломийська «Просвіта» спільно з Покутським фондом імені Леся Гринюка видала книжку «Воскресінецька гора», присвячену пам'яті відомого журналіста, письменника Леся Гринюка. А нещодавно презентація книжки «Почуй мене», яку підготували й видали «Просвіта» і літературне товариство «Плин», перетворилась у справжнє свято поезії. На черзі – проект «Десять поетів Коломиї».

Справжні ентузіасти своєї справи – член Правління МРТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка І. Федик, голова осередку М. Лазарович – показують приклад у роботі просвітянам міста і району. Добре налагоджена робота з бібліотеками, музеями. Заслуговує на пошанівок праця голови сільського осередку с. Верхній Вербіж Павла Андрушка. Тут з ініціативи осередку створений краєзнавчий музей. А нещодавно з ініціативи о. Михайла Дзюби (він – координатор діяльності духовенства і «Просвіти») у с. Нижній Вербіж звели пам'ятний хрест, присвячений 70-річчю створення УПА.

Коломийська «Просвіта» пишається тим, що її висуванець – заступник голови райміськоб'єднання, автор трилогії «Брати грому», «Брати вогню», «Брати просторів», член Національної спілки письменників України Михайло Андрусяк в 2010 р. був удостоєний звання лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Завдяки добре налагодженій співпраці з Центральним Правлінням «Просвіти» нам вдалось забезпечити більшість загальноосвітніх шкіл комплектами компакт-дисків, які випустила «Просвіта», плакатами з українською символікою, таблицями з української мови, літературою, що засвідчує тісну співпрацю з управліннями освіти.

Кожен осередок передплатив газети «Галицька Просвіта» і «Слово Просвіти».

Наша гордість – народний хор товариства «Просвіта», який нещодавно відзначив своє 20-річчя. Він – лауреат Всеукраїнських та Міжнародного конкурсу, який відбувся у Польщі. Видана книжка активної учасниці хору Мирослави Грушевської «Невгасимий жар».

Вже традиційно міське товариство організовує Шевченківану, Дні пам'яті Тараса Шевченка, День рідної мови, День писемності та української мови й відзначення ювілейних дат письменників.

27 серпня 2011 року з ініціативи активних просвітян встановили меморіальну дошку-барельєф на Народному домі, де 11 січня 1912 року Іван Франко читав свого «Мойсея».

Відновлена «Просвіта» відразу стала консолідуючою силою. Саме завдяки їй до Верховної Ради першого демократичного скликання були обрані Степан Пушик – перший голова об'єднання «Просвіта» і нинішній голова Всеукраїнського об'єднання «Просвіта» ім. Т. Шевченка Павло Мовчан.

З ініціативи «Просвіти» у 1993 році в місті постав пам'ятник великому Кобзареві, пам'ятник засновникові «Січей» Кирилові Трильовському...

Ми гордимося тим, що перший голова відродженої «Просвіти» Ігор Довганюк разом із головою Івано-Франківської «Просвіти» Степаном Волковецьким створили в Грузії українську гімназію. Ми допомагали забезпечити її відповідною літературою. Нас тішить і те, що більше десяти осіб з Коломийщини нагороджені медаллю «Будівничий України», а троє просвітян захистили кандидатські дисертації з історії розвитку просвітянського руху. Та маємо й певні проблеми. Ще надто повільно проводиться робота з реорганізації осередків у селах, створення сільських «Просвіт». А райміськоб'єднання не має приміщення для офісу. Щоправда, вже виділена площа під будівництво просвітницького центру. Тепер шукаємо меценатів, щоб допомогли нам у цьому.

М. Б.: Пане Василю, вітаю Вас і всіх просвітян Коломийщини з ювілеєм. Нехай Всевишній дарує життєвих сил і творчої наснаги у повсякденній праці в ім'я України.

Михайлина БОДНАР,
завідувач культурно-масової роботи обласної «Просвіти»

СПОГАДИ

Це – спогади одного з мільйонів українців, які постраждали від сталінських комуністичних репресій. Правдива історія життя одного з борців за волю України, ще одна згадка про тяжкі минулі часи, які пережили українці, прагнучи здобути самостійність.

І ПІДНЕВІЛЬНІ — МИ БУЛИ ВІЛЬНІ

(Продовження. Поч. у № 7)

Як почало світати, моя дружина пішла до свого батька, Семена Липчука, щоб порадитись, що їй робити. Рідня зібрала якусь передачу з їжею і дружина разом зі своїм батьком приїхала в місто до в'язниці. Передали мені ту передачу й відразу зайшли в кабінет до начальника міліції, з яким батько дружини був знайомий і сподівався, що той якось зарадить нашій біді. В кабінеті вони розповіли, що і як сталося й попросили допомоги, щоб мене звільнили і відпустили додому. Моя дружина заплакала й розповіла, що незабаром наша сім'я чекає народження дитини. Вислухавши нас, начальник сказав: «Липчук, раз він попав у наші руки, то я не зможу нічим вам допомогти, бо не хочу вас обдурювати в тому, що хтось за таких обставин може щось зробити. Також раджу вам нікому, хто буде вам щось обіцяти, не давати грошей. Якщо маєте трохи грошей, то краще їх зберігайте, щоб потім, як Василя засудять, змогли висилати йому посилки до в'язниці».

Світ відразу для мене перевернувся, почалося нове життя, про яке я ніколи не міг навіть здогадуватись, а, зважаючи на моє слабке здоров'я, – це була для мене справжня катастрофа.

Мене закрили в одиночну камеру із заґратованим вікном без скла. В камері – тільки холодні стіни, поряд – ні душі. Мене переслідували всякі сумні думки. Я приліг на підлогу, але спати не міг, чув і бачив, як вартовий час від часу дивився, що я роблю.

Наступної ночі мене повели до начальника МҐБ в кабінет. Він показав мені звернення уряду до тих, що продовжували боротьбу за Україну. В ньому було написано, що той, хто сам прийде здаватися владі, не буде притягнений до відповідальності. Я сказав, що знаю про це звернення і сам читав його, а також розповідав про нього неписьменним людям.

Потім мене відвели до слідчого, який показав ордер на арешт, змушуючи його прочитати. Я вперше в житті читав такий документ і, роздивляючись його, не знав, що маю робити. В ту мить у кабінет увійшов ще один співробітник МҐБ, став у мене за спиною і, витримавши якусь хвилину, вдарив мене по голові. Я знепритомнів, не пам'ятаючи, що було далі, та отямився не відразу. Опритомнів уже в камері-одиночці. Три дні й три ночі я перебував у в'язниці Городенки, а потім мене відправили в камеру попереднього ув'язнення (КПЗ) до Станіслава (тепер – Івано-Франківськ). Перед відправкою мене попередили, що за спробу втекти будуть стріляти без попередження.

В обласній в'язниці, пройшовши реєстрацію, мене повели в камеру № 9. Рипнули тяжкі залізні двері, ледь відхилились, і мене штовхнули всередину. Я був одягнений у новий костюм. Моя дружина й батьки приготували перед відправкою трохи харчів: сухарі, сало, м'ясо, варені яйця. Я ще був свіжий, з рум'янцем на обличчі. Всі харчі, що я мав із собою, згодом розділили на всіх в'язнів КПЗ.

За мною зачинились двері, я побачив незвичне і жахливе видовище. Камера прямокутна, невелика, хоча заввишки десь біля п'яти метрів. Нагорі було віконце з ґратами, а на стелі – електрична лампочка, яка світила і вдень, і вночі. Біля порога – залізна бочка, закрита кришкою, де в'язні справляли нужду. Від порога до причільної стіни сиділи з одного і з іншого боку роздягнені люди, хто без сорочки, хто без штанів, лише в трусах. Люди, видно, довго не голились, мали відрощені бороди й вуса, очі були запалі, зморені.

До мене відразу підійшли декілька чоловіків із запитаннями:

– Звідки?

– Ким був на волі?

– За що арештували?

Кого тут лише не було – вчителі, студенти, інженери, директори шкіл, священники, дяки, голови сільських рад, завідувачі млинів, а також прості люди з навколишніх сіл. Спитали мене, чи я не був у «бочці». Мушу пояснити, що таке «бочка». «Бочка» – це таке видовище, коли органи безпеки арештовували чоловіка, везли полями й лісами із зав'язаними очима. Десь у лісі починалась стрілянина, «вбивали» конвой, і «партизани-повстанці» «звільняли» з-під варти всіх арештованих. Казали всім, що разом треба боротись за Україну, пропонуючи вступати в партизанські загони. Насправді у партизанів переодягались кадрові працівники МҐБ, і це фактично була пастка, за що «звільнені» розплачувались. Тюремний строк тим, що погоджувались, уже був ґарантований.

Через якийсь час люди, що були в нашій камері, порадили мені роздягнутись, тому що духота була страшна і запах також був дуже поганий. У в'язниці був такий порядок, що передачі від рідні не приймали, а пайок був дуже скупий. На ранок і на вечір давали чай та кильку. З голоду, особливо вночі після допитів, ту кильку разом із головою і хвостом їли так, що кістки тріщали на зубах. На обід суп-не-суп, борщ-не-борщ, одне словом – «баланда».

В камері були залізні двері з малим віконцем. Вартовий ходив коридором, через якийсь час заглядав у віконце, слідкував, щоб кожен сидів під стінкою на своїх речах. Прилягти не дозволяли, навіть спертись на лікоть вважалось порушенням режиму. Щойно хтось спирався на лікоть чи хотів задрімати, відразу вартовий стукав у двері й давав команду:

– Піднятись!

Спати дозволяли вночі, лягали на підлогу, місця було мало, потрібно було спати, згорнувшись калачиком, навіть повернутись на бік не завжди виходило. Говорили упівголоса.

Минали дні й ночі. У в'язниці був чомусь такий порядок, що на допити викликали вночі. Бити арештованих аж до крові було звичайним явищем. Пам'ятаю свій перший допит. Ведуть коридором до кабінету слідчого. Справа з мого звинувачення, на мій погляд, була дрібна, але я вирішив усе заперечувати, хоча знав, що за моєю справою вже арештували двох чоловіків з нашого села. Вони мали свідчити й посвідчили проти мене. Слідчий підійшов до мене, нахилився до обличчя, дивлячись прямо в очі. Цим він діяв на мою психіку, хотів показати й довести, що потрібно згоджуватись зі звинуваченням. Він сказав мені, що я – буржуазний вчитель, а те, що я виправдовувався, що мене контролювала інспекція, він і слухати не хотів і говорив, що через сльози мене тримали. Крім того, він дав зрозуміти, що мене взяли вчителем лише тому, що після війни бракувало вчителів.

Минав день за днем, я розумів, що готується очна ставка. Минуло вже два тижні як я був у тюрмі. За цей, здається, недовгий час, тіло моє пожовкло, як віск, у голові паморочилося. На прогулянку почали виводити лише як минуло десять днів. Прогулянка була в загородженому приміщенні, що лише видно шматочок неба. Також на десятий день повели в баню, а там вартові лише шукали причини, щоб побити, якщо щось не так зробив або не там став.

Василь КУШНІРУК
(Далі буде)

АГІЙ!

ЧУЖА ТРАДИЦІЯ

Чому ми, українці, святкуємо не своє, не українське? Йдеться про 8 Березня – день Амана (Гамана) – яке є юдейським святом Пурім.

Яка справжня його природа, можемо переконатися з історичної довідки.

Перський цар Ахашверош (Ксеркс) правив від Індії до Ефіопії (465–485 рр. до н. е.). За юдейською леґендою, цар за непослух прогнав свою дружину з царського палацу. Натомість йому відібрали найкращих дівчат з усієї держави, з-поміж них цар вибрав собі за дружину Естер. Вона була сиротою, її виховував дядько Мордехай. Цар мав візира Гамана, якому всі поклонялися. Тільки юдей Мордехай (дядько Естер) не вклонявся. Це розсердило Гамана і він сказав цареві, що юдеї не коряться й не поважають царя. Тоді Ксеркс видав наказ на знищення юдеїв і доручив це Гаманові. Та Естер підійшла до царя й зізналася, що вона – юдейка. Виходило, що Гаман хотів убити царицю. Естер вмовила царя покарати Гамана. Той піддався намові. Коли Гаман прийшов до палацу, його схопили і вбили. Після цього Мордехай став другом царя, а юдеї повісили десятьох Гаманових синів, повбивали 75 тисяч своїх ворогів і дістали в царстві велику владу. Напевно, відтоді в українців з'явилося прислів'я: «Побили, як Гамана».

Ця кривава подія стала національним святом юдейського народу. У їхньому календарі щорічно 8 березня відзначається як свято Пур, Пурім, або день Гамана. Згідно з наказом цариці Естер, усі юдеї повинні веселитися й обдаровувати один одного.

Німецька юдейка комуністка Клара Цеткін у 1910 році на конференції жінок-соціалісток у Копенгагені (Данія) запропонувала відзначати 8 березня як день жінки. Її підтримала німецько-польська юдейка комуністка Роза Люксембург. І тоді 8 березня проголосили Міжнародним жіночим днем. Так кривава дата юдейського свята дістала міжнародний статус.

Але свято в світі не прижилось. Його, крім Ізраїлю, відзначали тільки в Московській імперії, тому що тут люди не знали історичної правди.

Відзначення цього жіночого дня часто супроводиться пиятиками й забавами. А воно переважно припадає на Великий піст. Тож, гучно святкуючи, люди порушують норми християнської етики й ображають релігійні традиції християн.

Цивілізований же світ на знак поваги й любові до жінок щороку відзначає День Матері, що припадає на другу неділю травня, на найкращу і радісну пору після Великодніх свят, у час розквіту весни й наближення літа.

Оскільки український народ у своїй основі є християнським і належить до сім'ї європейських народів, нав'язане нам силою «свято» 8 Березня є чужим для нас. Нам би годилося відзначати справді міжнародне свято – День Матері.

Марія ПАМФ'ЮК, *просвітянка*

ЩО НА СЕРЦЕ ЛЯГЛО…

Пречиста срібної надії
(автор – М.Томенко)

Я – ХРИСТИЯНИН

**Всім на світі заявляю,
Краю-мученика син,
Що безсмертя в серці маю,
Бо я є християнин!**

**Вчили мене няньо й мати,
Пісня птаха й неба Син:
Поки жити – пам'ятати,
Що я є християнин.**

**З цим пішов я поміж люди:
В світ спокус, грошей і вин…
Бог спасав мене з облуди,
Бо я є християнин.**

**Божа ласка сокотила,
Де слуга був сатана.
В мене щастя, в мене сила,
Бо я є християнин…**

**Все міняється, минає,
Невблаганний часу плин.
Та мене то не лякає,
Бо я є християнин.**

**У біді, лихій нарузі
Я ніколи не один,
Чесні люди – мої друзі,
Бо я є християнин…**

**У Христі – жива дорога
До вершини всіх вершин,
Хочу нею йти до Бога,
Бо я є християнин.**

**Бо Христос воскрес із гробу,
Всемогутній Богосин,
В ньому долю маю добру,
Бо я є християнин.**

Юрій ШИЯН

ТАЛАНТИ ТВОЇ, УКРАЇНО

КОЛИСАЛА ПІСНЯ УКРАЇНСЬКА…

В актовому залі Бурштинського енерґоколеджу маленький соловейко України Софійка Терлецька давала свій творчий концерт у започаткованому обласною «Просвітою» проекті «Виколисана на українських піснях».

Це справді було свято української пісні, музики, танцю, строю, традиції. Важко було повірити, що ця маленька тендітна дівчинка, як кажуть «наживо», може більше двох годин співати. І не тільки українських народних та естрадних пісень, а й виконувати оперні партії. Та ще й як! Переповнений зал кожну пісню проводжав на браво й гаряче аплодував маленькій талановитій виконавиці. А допомагали їй творити свято ровесниці, а то й старші – Аліна Чабан і Оксана Романюк, Інна Шешурак і Соломія Шуляр, Елеонора Джичка і Христина Сорока, Марічка Макогон і Анастасія Климчук, Ірина Братина і Марія Петрунько, танцювальний ансамбль «Перлина» і ще багато юних талантів у пісні, музиці, танці.

– Твій талант, Софійко, справді виколисаний на українських піснях, із того глибинного родинного джерела, витоки якого йдуть від діда-прадіда, прабабусі, гени яких заклали його в тобі, – сказав голова ОО ВУТ «Просвіта» Степан Волковецький. – А «Просвіта» працює над тим, аби створити той благодатний ґрунт, на якому мають проростати духовні таланти України…

Автор ідеї шоу-проекту Михайлина Боднар нагадала, що у ньому вже брали участь Ірина Кривень з Рогатина, Христина Васкул із Коломиї, а невдовзі свій талант розкриють юні таланти з Городенки та інших реґіонів.

Софійка Терлецька

Щедро засівали юній співачці й обдаровували квітами, солодощами, книгами, оберегами ровесники-четверокласники, представники влади, вчителі, шанувальники української пісні. І навіть письмово – лідер соціалістів О. Мороз. Зичили Софійці, аби талант її розквітав многії літа і славив Україну по всьому світу. А ще – дякували батькам – мамі Роксолані й татові Олегу, бабусі Оксані й дідусеві Олександру Джурі за те, що змалечку виколисували своє дитя на українських піснях.

Теодор ДРОВНИЧ

ЗУСТРІЧІ

ЦІКАВО БУЛО ВСІМ

В суботу перед Великим постом у Народному домі «Просвіта» відбувся вечір відпочинку «Кому за 40…». Такі заходи тут практикуються кожної останньої суботи місяця. Хто побував на них хоч раз, намагається вже їх не пропускати, адже проходять вони цікаво. Окрім танців, пропонуються зустрічі з цікавими людьми, родинами, співаками, видатними особистостями краю, порадами фахівців та інше.

Остання зустріч проходила в день народження Лесі Українки. Тож коротко про її життя і творчість розповів просвітянин і відомий громадський діяч Богдан Борович.

Цього разу пропонувалася зустріч із поетесою і виконавицею пісень з села Татарів Ганною Попович, поетом Степаном Дасевичем із села Джурів Снятинського району, з бардом Левком Бондарем, вокальним ансамблем «Квіти ромену». Поради городникам надавала любителька цієї справи Галина Курищук. Задушевно читали улюблені вірші присутні на вечорі відпочинку Софія Сисак та Ольга Прокіпчук. Ірина Вульчин з Івано-Франківська ділилася своїм рецептом випікання смачного медівника. Відома фірма «Оболонь» безкоштовно пропонувала свої напої.

А пізніше із подарованим просвітянським співаником кожному присутньому співали разом українські народні пісні.

Наступний вечір відпочинку «Кому за 40..» відбудеться 28 квітня о 17.00.

Михайлина БОДНАР

ГОЛОСИ ЗДАЛЕКА

ДЕНЬ, ЩО ЄДНАВ І ПІДНІМАВ УКРАЇНЦІВ

…Поразка національно-визвольних змагань українського народу у 1914–1920 рр., втрата щойно здобутої державності Соборною Україною неґативно позначилися на морально-духовному стані української спільноти. Значну частину її охопили розгубленість, відчай, зневіра в доцільності подальшої праці задля національного визволення, здобуття незалежності й побудови Української Держави.

Однак з перших же років польської окупації Східної Галичини українські національно-патріотичні сили не опускали рук, вірили й надіялися на здобуття волі Україною, працювали в окупаційному режимі над просвітою народу, над консолідацією його здорових сил. На цю боротьбу галицьких українців надихав творчий геній і революційний дух Кобзаря – **Тараса Григоровича Шевченка,** його палке слово Борця і Пророка.

З цією метою українські національно свідомі діячі використовували відзначення в Галичині Шевченкових ювілеїв (роковин), які стали для галицького люду традиційними ще з 1862 року, коли з ініціативи українського письменника, громадсько-культурного діяча, редактора і співробітника галицьких часописів «Слово», «Вечерниці», «Слов'янська зоря», видавця журналу «Мета» й бібліотеки «Руська читальня», уродженця села Хотимир (кол. Городенківського повіту) **Ксенофонта Климкевича** (1835 –1881) у першу річницю смерті поета у Львові провели Шевченківський вечір.

У подальші роки Шевченківські дати відзначалися в Галичині виданням творів Кобзаря і книг з історії України, проведенням Шевченківських конкурсів на найкращі твори, концертів, фестин, хорових співів. До цих заходів завжди були причетні філії товариств «Просвіта», «Руська бесіда», «Молода громада», «Руське товариство педагогічне» (згодом – Українське), «Українська хата», Товариство українських наукових викладів імені Петра Могили, Музично-співоче товариство «Боян», галицько-українські театри, молодіжні товариства «Січ», «Луг» та інші. Вони влаштовували драматичні вистави, виголошували «відчити», «виклади», промови про Т. Шевченка і декламації його творів, про його роль в історії та національно-духовній спадщині України.

Історико-мистецькі хроніки зберегли багато цікавого про відзначення Шевченкових роковин у нашому краї, зокрема, у Станиславові, Коломиї, Рогатині, Снятині та інших містах, містечках і селах Прикарпаття. Зокрема, вечір пам'яті Кобзаря у Станиславові вперше відбувся через вісім років по смерті Поета – 1869 року. Його влаштувала учнівська молодь – учні державної гімназії у місцевому готелі «Під золотим орлом». За деякими джерелами, до цього шевченківського заходу була причетна народовська культурно-політична громада, під назвою «Молода Русь». **Кость Левицький** (1859–1941), згодом відомий громадсько-політичний і державний діяч, згадував, що «…я застав ще таку громаду в Станиславові в роках сімдесятих і бував на її сходинах як учениk вищої гімназії».

Згадаємо і 1 квітня 1889 року: у цей день у Станиславові вечір пам'яті Т. Г. Шевченка влаштувала українська громада міста на чолі з місцевою філією товариства «Руська бесіда». Головними організаторами були: галицький громадський і культурний діяч, адвокат **Іван Мандичевський** (1854–1925) та **Корнило Устиянович** (1839–1903) – український письменник, живописець і громадсько-культурний діяч, син Миколи Устияновича. Завдяки старанням І. Мандичевського на вечорі з доповіддю про життя і творчість Т. Шевченка виступив Іван Франко. Через рік, у 1890-му, Іван Франко вдруге і востаннє виступає у Станиславові на Шевченкових роковинах…

Свої особливості мало відзначення у краї і 100-річчя з дня народження Кобзаря. Зі Львова по всій Галичині була поширена відозва, в якій галицьку спільноту закликали до своєрідного відзначення пам'яті Тараса Шевченка: у кожному селі на велелюдних і видних місцях **насипали Шевченківські могили…**

16 травня 1914 року. Село Балинці (Коломийський повіт). Цього дня відбулося в селі освячення однієї з перших у Галичині символічних Шевченківських могил. Невдовзі такі могили зусиллями українських громад з'явилися в багатьох селах, зокрема, у селі Сілець на Тисмениччині, Вовчківцях, Туловій (Снятинщина), у місті Косові та інших. А під час відправлення панахиди в день смерті Кобзаря в багатьох випадках у церквах прихожани влаштовували символічні Шевченкові могили…

* * *

…Навіть у найтяжчі у своєму житті часи галичани не забували про Тараса Шевченка і його полум'яне слово. Про це засвідчують роки національно-визвольних змагань періоду ЗУНР–ЗО УНР, коли молода Українська Держава перебувала у воєнному ворожому оточенні, в стані економічної розрухи, голоду й епідемій…

1919 рік. 26 січня у будинку товариства «Молода Громада» (Станиславів, вул. Голуховського, ч. 20) учасники Шевченкових заходів заслухали науково-популярний «відчит» **проф. Юрія Чайковського** «Національно-політичний підклад Шевченкової поезії». А 2 лютого 1919 р. виділ цього товариства святочно відкрив **Бібліотеку імені Тараса Шевченка у Станиславові.**

Заходами товариства «Молода громада» 30 березня 1919 р. відбулися Шевченкові свята і в Коломиї. У концерті брали участь диригент військової музики **Гнат Колцуняк;** з деклямаціями Шевченкових і своїх творів виступив поет і редактор часопису «Покутський вісник» **Омелян Карашкевич.** А подружжя акторів **Балевичів** виконало фраґмент опери «Страсний четвер» **Миколи Бобикевича.**

У залі Українського народного театру ім. І. Тобілевича заходом української громади Косова 15 і 16 березня 1919 р. (субота і неділя) відбулися концерти, присвячені пам'яті Т. Шевченка, з участю відомої піаністки, учениці М. Лисенка і партнерки Соломії Крушельницької у її сольних концертах **Ольги Окуневської** (1875–1960) і **Я. Сосенківної.** Прибуток з концерту призначався «на укращення пам'ятника і площі Тараса Шевченка в Косові».

Володимир МОРОЗЮК, *член НСПУ*

(Далі буде)

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

березень

1 БЕРЕЗНЯ

95 років від дня народження **Мирослава Антоновича** (1917–2006), співака, диригента і музикознавця, організатора Візантійського хору в Нідерландах, уродженця м. Долина.

85 років від дня народження **Параски Плитки-Горицвіт** (1927–1998), народної поетеси й художниці, авторки численних рукописних збірок, уродженки с. Бистрець Верховинського району.

2 БЕРЕЗНЯ

130 років від дня народження **Михайла Козоріса** (1882–1937), прозаїка і публіциста, уродженця м. Калуш, репресованого.

90 років від дня народження **Юрія Лащука** (1922–2003), мистецтвознавця, автора книжок «Гуцульська кераміка» (1956), «Косівська кераміка» (1966), «Українські гончарі» (1966).

80 років від дня народження **Теофіла Виноградника** (1932–2011), юриста, полковника міліції, автора численних краєзнавчих публікацій, лауреата премії імені Івана Вагилевича та Івана Крип'якевича.

3 БЕРЕЗНЯ

95 років від дня народження **Степана Ганушевського** (1917–1990), українського бандуриста і співака, який виступав у Галичині, містах Європи, США (1944–1949) та Канади (1950–1995), уродженця м. Яремче. Помер у США.

4 БЕРЕЗНЯ

65 років від дня народження **Михайла Гнатюка,** доктора філологічних наук, професора кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету ім. І. Франка, заступника голови Львівського товариства «Гуцульщина» й обласного відділення міжнародного товариства «Україна – світ», уродженця с. Заріччя Надвірнянського району.

60 років з дня загибелі у Суховіях на Волині в бою з енкаведистами **Ніла Хасевича** (1905–1952), найвідомішого підпільного художника-графіка, ілюстратора майже всіх видань УПА-Північ.

6 БЕРЕЗНЯ

120 років від дня народження **Івана Чмоли** (1892–1939), педагога, військового діяча, одного з засновників «Пласту», уродженця с-ща Солотвин тепер Богородчанського району.

7 БЕРЕЗНЯ

130 років від дня народження **Григорія Коссака** (1882–1939), громадського і військового діяча, полковника УГА.

9 БЕРЕЗНЯ

День народження **Т. Г. Шевченка** (1814–1861), великого українського поета, мислителя, художника.

120 років від дня народження **Нестора Гаморака** (1892–1937), вченого-ботаніка, природознавця, професора ботаніки (1925), організатора Кам'янець-Подільського ботанічного саду (1930), уродженця с. Стрільче Городенківського району, репресованого.

14 БЕРЕЗНЯ

140 років від дня народження **Олекси Новаківського** (1872–1935), художника, педагога, який часто бував у Коломиї та с. Космач Косівського району.

120 років від дня народження **Олександри Любич-Парахоняк** (1892–1977), оперної співачки, уродженки м. Станиславів.

115 років від дня народження **Василя Атаманюка** (1897–1937), письменника, журналіста, перекладача, уродженця с-ща Яблунів тепер Косівського району, репресованого.

15 БЕРЕЗНЯ

130 років з дня смерті **Олекси Бахматюка** (1820–1882), визначного майстра гуцульської кераміки, уродженця м. Косів.

16 БЕРЕЗНЯ

130 років від дня народження **Христі Алчевської** (1882–1931), поетеси, перекладачки, авторки поетичного циклу «Спомин з Яремчі».

17 БЕРЕЗНЯ

165 років від дня народження **Федора Вовка** (1847–1918), всесвітньовідомого українського вченого-антрополога, етнографа й археолога, який у 1903–1906 рр. проводив етнографічні й антропологічні дослідження на Гуцульщині.

115 років від дня народження **Олеся Бабія** (1897–1975), українського письменника, поета, літературознавця, який проживав у США, уродженця с. Середня Калуського району.

90 років з дня **утворення в Києві Центральної Ради** – першого парламенту України, – головою якої обрали Михайла Грушевського.

Підготував Петро АРСЕНИЧ

(Далі буде)